

KONFERENCE A AKTIVITY GEOGRAFŮ

Výroční konference České geografické společnosti a workshop doktorandů/doktorandek

Jihomoravská pobočka České geografické společnosti pořádá z pověření Hlavního výboru ČGS tradiční regionální konferenci v poločase mezi národními geografickými sjezdy, tentokrát s názvem „Nové výzvy pro geografii“. Ve dnech 3.–7. září 2012 se v Brně, v prostorách Pedagogické fakulty MU uskuteční setkání geografů a příznivců geografie, nikoliv jen z Česka.

Akci těchto rozměrů nepořádá Jihomoravská pobočka poprvé, což je nemalou zárukou zajímavého programu a výměny zkušeností. K uspořádání této významné akce spojila své síly geografická pracoviště Masarykovy univerzity (katedra geografie Pedagogické fakulty, Geografický ústav Přírodovědecké fakulty a katedra regionální ekonomie a správy z Ekonomicko-správní fakulty), Ústav geoniky AV ČR, v. v. i. a členská základna Jihomoravské pobočky ČGS.

Odborný program je koncipován nekonvenčně – namísto tradičních tematických okruhů spojených s geografickými disciplinami budou jednat sekce zaměřeny na okruhy problematik české geografické vědy a současného světa, k nimž se čeští i zahraniční účastníci mohou kompetentně vyjádřit. Diskuze budou probíhat jak osvědčenou metodou kulatých stolů, tak tradičních jednání v sekcích. Jednotlivé sekce byly formulovány následovně: Národní výzkumné projekty; Čeští geografové v zahraničí; Orientace v geografickém vzdělávání v ČR a ve světě; Geografický výzkum krajiny; Geografické aspekty ekonomického a sociálního rozvoje; Technologie a metody zpracování a vizualizace geografických údajů. Chybět nebude ani posterové sekce. Kulaté stoly by se měly zaměřit na témata: Česká geografie na světovém hřišti; Standardy geografického vzdělávání, práce s talentovanou mládeží v geografii; Osud Atlasu krajiny ČR.

Konferenci ČGS bude bezprostředně předcházet workshop doktorandů/doktorandek, který je nízkoprahovým prostorem pro prezentaci výsledků geografického výzkumu a jejich diskuzi. Jeho tradici založil Ústav geoniky AV ČR v roce 2006, od roku 2011 je spolupořádán Geografickým ústavem Přírodovědecké fakulty MU a Ústavem geoniky AV ČR v rámci projektu Geoinovace. Tématem workshopu v roce 2012 je „Příroda a společnost v období krize“. Přestože je workshop zaměřený především na doktorandy, je otevřený všem geografům bez ohledu na věk nebo specializaci. Bližší informace o workshopu naleznete na internetových stránkách projektu Geoinovace (<http://geoinovace.geogr.muni.cz/>).

Součástí programu jsou i exkurze a společenské akce, které budou probíhat v průběhu celého týdne. Jižní Morava je totiž známá svou pohostinností, pestrou přírodou, barvitostí minulosti i současnosti a také moderní geografickou prozkoumaností. Věříme, že se vám zde bude líbit, že získáte zajímavé poznatky a kontakty a že výrazně přispějete k dalšímu pokroku v geografické vědě.

Výběr z předběžného programu výroční konference:

Pondělí 3. září 2012 – Workshop doktorandů/doktorandek 2012, SVOP – soutěž o nejlepší studentskou odbornou práci v geografii, Zasedání Hlavního výboru ČGS

Úterý 4. září 2012 – Plenární zasedání, Kulatý stůl – „Česká geografie na světovém hřišti“

Středa 5. září 2012 – Jednání v sekcích, Kulatý stůl – „Standardy geografického vzdělávání, práce s talentovanou mládeží v geografii“

Čtvrtek 6. září 2012 – Jednání v sekcích, Kulatý stůl – „Osud Atlasu krajiny ČR“

Pátek 7. září 2012 – Ukončení konference

Tematické sekce výroční konference:

Národní výzkumné projekty – Čeští geografové v zahraničí – Orientace v geografickém vzdělávání v Česku a ve světě – Geografický výzkum krajiny – Geografické aspekty ekonomického a sociálního rozvoje – Technologie a metody zpracování a vizualizace geografických údajů – Posterová sekce.

Informace pro autory:

Zaslání abstraktu příspěvku v češtině a v angličtině (max. 1 000 znaků) je součástí elektronické registrace, která je otevřena od 1. 3. 2012 na internetové adrese <http://geokonference.ped.muni.cz/registrace>. Sborník abstraktů bude k dispozici pro účastníky v den registrace. Konferenční příspěvky je možné vkládat rovněž prostřednictvím webové aplikace nebo zaslat do 31. 8. 2012 na e-mailovou adresu CGS2012@email.cz v případě výroční konference a na adresu geoinovace@gmail.com v případě workshopu doktorandů/doktorandek. Příspěvky z obou akcí budou zařazeny do recenzovaného konferenčního sborníku, vybrané příspěvky budou nabídnuty k publikování v recenzovaných časopisech. Technické parametry příspěvků naleznete v cirkuláři konference. Více informací je uvedeno na internetové stránce konference <http://geokonference.ped.muni.cz/>.

Termíny a registrační poplatky:

Registrace: od 1. 3. do 31. 5. 2012

Deadline pro zaslání konferenčního příspěvku: do 31. 8. 2012

Řádný termín splatnosti registračního poplatku na výroční konferenci: do 31. 5. 2012.

Účast na workshopu doktorandů/doktorandek je bezplatná, jelikož workshop je financován z OP VK v rámci projektu Geoinovace.

Termín konání obou akcí: 3. 9. (workshop), od 4. 9. do 7. 9. 2012 (konference)

Všechny své dotazy a připomínky prosím směřujte na e-mailové adresy geoinovace@gmail.com (workshop) a CGS2012@email.cz (konference).

Bližší informace o obou akcích, jakožto i další organizační pokyny naleznete v cirkuláři umístěném na internetových stránkách Jihomoravské pobočky ČGS (<http://www.ped.muni.cz/wgeo/?s=aktuality>), i všech pracovišť organizátorů (katedra geografie PdF MU; Geografický ústav PřF MU; Ústav geoniky AV ČR, v. v. i., pobočka Brno; katedra regionální ekonomie a správy ESF MU).

Hana Svobodová, Jaromír Kolečka, Eduard Hofmann, Petr Daněk

Třetí moravská konference o rozvoji venkova pod názvem „Multifunkční rozvoj venkova“ se bude konat na Mendelově univerzitě v Brně v termínu od 3. do 7. září 2012. Hlavními částmi programu bude dvoudenní jednání v plénu, sekcích a posterové sekci a celodenní exkurze na jižní Moravu. Konference je zaměřena na široké spektrum problémů venkovské krajiny, venkovského osídlení, sociologie venkova, ekonomického rozvoje venkova (zemědělství, cestovní ruch, alternativní zdroje energie) atd. Výsledkem konference bude sborník abstraktů (ústních prezentací i posterů) s možností uplatnit celý příspěvek za snížený poplatek 75 EUR v mezinárodním recenzovaném časopise *European Countryside*. Základní konferenční poplatek (časná platba) činí 2450 Kč, slavnostní večere a exkurze budou účtovány zvlášť. Zájemci o zaslání cirkuláře se mohou obrátit na adresu eurorural@seznam.cz. Termín pro časnou platbu je 30. duben 2012, termín pro zaslání abstraktu 30. červen 2012.

Antonín Vaishar

Beskydy plné geomorfologů

Ve dnech 17. až 20. října 2011 se v Ostravici uskutečnila mezinárodní geomorfologická konference Carpatho-Balkan-Dinaric Conference on Geomorphology. Konferenci organizovala katedra fyzické geografie a geoekologie Přírodovědecké fakulty Ostravské univerzity v Ostravě ve spolupráci s Carpatho-Balkan-Dinaric Working Group (CBWG-IAG, pracovní skupina fungující pod International Association of Geomorphologists – IAG) a s Carpatho-Balkan Geomorphological Commission (CBGC). Podobné konference mají tradici již od roku 1963, kdy se každé čtyři roky scházejí geomorfologové pracující ve velmi dynamickém prostoru karpato-balkánských pohoří a vzájemně se informují o nových poznatcích z daného území. Naposledy se setkání konalo v maďarském univerzitním městě Pécs. Zde bylo naše pracoviště poctěno možností uspořádat vůbec poprvé tuto konferenci na území Česka.

Jednání konference probíhalo ve třech dnech, čtvrtý den byl rezervován pro terénní exkurzi v prostoru české části Vnějších Západních Karpat. Konferenci zahájil doc. Jan Hradecký, který za organizační tým přivítal účastníky, jichž bylo celkem 71 z celkem 11 zemí. Kromě karpato-balkánsko-dinánských zemí se konference zúčastnili i badatelé z Velké Británie, Egypta a Indie. Za Přírodovědeckou fakultu OU účastníky přivítal proděkan pro vědu a vnější vztahy doc. Roman Maršálek. V úvodu promluvil prezident CBWG-IAG doc. Miloš Stankoviansky (UK Bratislava) a prezident CBGC prof. Dénes Lóczy (University of Pécs). První den jednání byl zaměřen na zvané přednášky, které měly představit v generačním průřezu hlavní výzkumné aktivity a trendy současného výzkumu v oblasti Západních Karpat.

Interdisciplinárně pojatou přednáškou zahájil blok zvaných přednášek prof. Lezsek Starkel (PAN, Polsko). Po něm vystoupil dr. Pavel Mentlík (ZČU v Plzni), který přiblížil nové poznatky o vývoji reliéfu nejvyššího pohoří Západních Karpat – Vysokých Tater. Následovaly dva metodicky orientované

Obr. – Účastníci terénní exkurze konané 20. 10. 2011 na závěr Carpatho-Balkan-Dinaric Conference on Geomorphology na Studeničném – turistické chatě nedaleko vrcholu Girová. Foto: J. Zawiejska.

příspěvky. Dr. hab. Ireneusz Malik (University of Silesia) představil velmi moderní směr dendrogeomorfologického výzkumu a dr. Petr Tábořík (PřF OU/UK v Praze) prezentoval možnosti využití geofyzikálních metod v geomorfologickém výzkumu.

Během následujících dvou dnů bylo prezentováno více než čtyřicet příspěvků z různých oblastí geomorfologického výzkumu (svahové procesy, fluvialní geomorfologie, kras, antropogenní transformace reliéfu, strukturní geomorfologie a kenozoický vývoj reliéfu, glaciální a periglaciální morfogeneze, využití geografických informačních systémů v geomorfologii a přírodní hrozby). V závěru každého dne proběhla posterová sekce, kde kromě zkušených geomorfologů prezentovali své výsledky i mladí geomorfologové, především pak studenti doktorských oborů. Po téměř každém příspěvku následovaly bohaté diskuze, které pokračovaly i během společenských okamžiků celé konference.

Výsledkem dlouhodobé spolupráce geomorfologů v karpato-balkánsko-dinárské oblasti je nová monografie, která právě vychází v prestižním nakladatelství Springer. Horkou novinku s názvem „Recent Landform Evolution: The Carpatho-Balkan-Dinaric Region“ představil za editory prof. Lóczy. Velmi zajímavý příspěvek přednesl dr. Ian S. Evans (University of Durham, Velká Británie), který prezentoval výzkumy v oblasti střechy světa Mt. Everestu. Profesor Magdy Torab (Alexandria University, Egypt) představil projekt orientovaný na výzkum efektu vln tsunami na severozápadní pobřeží Egypta.

Díky finanční podpoře Mezinárodní asociace geomorfologů byla uspořádána soutěž na podporu mladých geomorfologů do 35 let. Vítězem soutěže se stala

Małgorzata Wistuba (University of Silesia), která získala finanční krytí účasti na celé konferenci.

Ve čtvrtek byla pro účastníky konference připravena terénní exkurze. Přestože počasí nebylo ideální, naše pracoviště mohlo účastníkům představit Beskydy jako velmi dynamické a geomorfologicky zajímavé území. Trasa exkurze vedla z Ostravice přes Malenovice do povodí Morávky a dále do Jablunkovské brázdy. Vrcholem exkurze bylo představení v současnosti největšího aktivního sesuvu na území Česka na Girové.

Příští konference se bude výjimečně konat již za dva roky, protože Carpatho-Balkan Geomorphological Commission bude slavit 50. výročí od založení a pravděpodobným místem konání bude Bělehrad.

Jan Hradecký, Veronika Smolková

19. konference českých a slovenských kartografů – Bratislava 2011

Ve dnech 8.–9. 9. 2011 se v Bratislavě uskutečnila již 19. kartografická konference pořádaná jednou za dva roky Kartografickou společností ČR a Kartografickou společností SR (KS SR) střídavě v Česku a na Slovensku. Ústřední motto 19. ročníku konference, organizované Stavební fakultou STU v Bratislavě a KS SR, bylo „Kartografie a geoinformatika ve světle dneška“. Zúčastnilo se jí celkem 101 odborníků a osm čestných hostů. Zvláštním hostem byl nový prezident Mezinárodní kartografické asociace (ICA) prof. Georg Gartner z Technické univerzity ve Vídni. Odborným garantem konference byl doc. Ján Feranec z Geografického ústavu Slovenské akademie věd. Z konference byl vydán tištěný recenzovaný sborník, vybrané příspěvky byly otištěny v několika odborných českých a slovenských časopisech. Vedle tematicky relativně standardních příspěvků se objevily příspěvky, v nichž se slovenští kartografové zabývali návrhem nového kartografického zobrazení území Slovenska a databází objektů pro nové státní mapové dílo. Otakar Čerba ze Západočeské univerzity v Plzni zaujal analýzou definic pojmu „mapa“ a Alena Vondráková z Univerzity Palackého v Olomouci příspěvkem věnovaným autorsko-právní problematice v české kartografii. Po přednesení příspěvku vznikla rozsáhlá diskuze, v níž by odborníci rádi pokračovali na akci speciálně zorganizované k otázkám autorského zákona ve vztahu ke kartografii a geoinformatice.

Součástí konference byla také výstava kartografické produkce kartografických vydavatelství a prezentace některých z českých a slovenských pedagogických pracovišť. Prezentovány byly i vybrané práce z mezinárodní soutěže dětské kartografické kresby o cenu Barbary Petchenikové. V rámci společenského večera byl zúčastněným představen nově zvolený předseda KS SR dr. Róbert Fencík, který tak nahradil odstoupivšího doc. Jozefa Čižmára.

Na závěr konference byla přijata mj. tato doporučení: přenášet do české a slovenské kartografické praxe koncepci a výzkumné projekty ICA, orientovat výuku kartografie a geoinformatiky na využití informačních technologií v návaznosti na tradiční kartografické a polygrafické postupy, kartografickou tvorbu orientovat na vydávání nových typů tematických map s možností jejich publikování pomocí webových služeb, dodržovat etické a právní aspekty

Obr. – Zleva doc. Ján Feranec (odborný garant konference ze SAV), doc. Miroslav Mikšovský (předseda KS ČR), prof. Georg Gartner (prezident ICA), dr. Róbert Fencík (nový předseda KS SR) a doc. Jozef Čižmár (odstoupivší předseda KS SR a předseda přípravného výboru konference). Foto: J. Bartaloš.

vydáváných kartografických děl ve smyslu autorského zákona, z pořádaných odborných akcí vydávat pokud možno recenzované výstupy, indexované v citačních databázích. Další informace o konferenci jsou k dispozici na internetových stránkách konference: www.19kk.svf.stuba.sk.

s využitím informací organizátorů sestavil Jan D. Bláha

20. konference GIS ESRI v ČR – Praha 2011

V Kongresovém centru v Praze proběhla ve dnech 9.–10. 11. 2011 za účasti 850 registrovaných účastníků již po dvacáté konference uživatelů produktů firmy ESRI. Nejedná se však jen o akci, kde by základem byly přednášky věnované reklamě na novinky uvedené firmy, nýbrž z velké části je dán prostor pedagogickým, vědeckým i státním institucím, aby mohly seznámit ostatní s výsledky své práce realizované v produktech GIS.

Úvodní přednášky patřily dr. Daně Drábové (GIS pomocníkem při vyhodnocování fukušimské havárie), ing. Petru Beranovi a dr. Ondřeji Fraňkovi (GIS pomocníkem při ochraně obyvatel hl. m. Prahy), ing. Stanislavu Drápalovi (GIS a SLDB) a dr. Václavu Cílkovi (změny současného světa). Na konferenci byly poté otevřeny následující tematické bloky: Business Intelligence aneb chytřejší obchod, Veřejná správa, inženýrské sítě a ArcGIS či Rastrový GIS. Nechyběli ani zahraniční hosté. Například o rastrovém GIS ENVI hovořil James Slater. V rámci workshopů se mohli účastníci dozvědět něco o možnostech využití

ArcGIS Online či ArcGIS Mobile, stejně tak poznat nové tipy a triky v často využívaném produktu ArcGIS Desktop.

V rámci soutěže posterů se na 1. místě umístil poster „Zaměřeno na Labe“ pracovníků firmy VARS Brno, na 2. místě pak poster „3D rekonstrukce zaniklých sídel Česka“ autorského kolektivu z katedry aplikované geoinformatiky a kartografie PřF Univerzity Karlovy v Praze a 3. místo obsadil poster „Využití 3D GIS při projektování vrtných prací“ autorů z České geologické služby. Organizaci konference zajistila, jak už se stalo zvykem, firma Arcdata Praha, český distributor produktů firmy ESRI. Konference vždy otevírá především prostor pro sdílení praktických poznatků o novinkách a fungování produktů firmy ESRI, mj. produktu ArcGIS.

Jan D. Bláha

1st International Conference on Tourism & Management Studies

26.–29. října se v portugalském regionu Algarve konala 1. mezinárodní konference cestovního ruchu a managementu. Organizátorem byla Universidade do Algarve, Escola Superior de Gestão, Hotelaria e Turismo (Vysoká škola správy, hotelnictví a cestovního ruchu) ve Faro, administrativním centru regionu. Vlastní jednání probíhala v 13 km vzdáleném městečku Olhão, v novém hotelovém, wellness a konferenčním komplexu Real Marina & Spa.

Konference se zúčastnilo 230 odborníků a byly předneseny příspěvky 178 autorů. Zhruba polovina účastníků byla z domácích univerzit a dalších organizací, téměř čtyři desítky ze sousedního Španělska (hlavně z geograficky blízkých univerzit – Huelva, Alicante, Sevilla). Vzhledem k jazykovým předpokladům přes dvacet delegátů dorazilo z Brazílie a překvapivě též z Jižní Afriky (hlavně odborníci na „nature tourism“ a rozvoj cestovního ruchu v národních parcích). Své zástupce vyslalo 39 zemí – kromě nás dvou z Česka např. z Polska, Bulharska, ale i Íránu či Indie.

Organizátoři dokázali oslovit velmi kvalitní výběr hlavních řečníků s vyžadanými přednáškami. Richard Butler (University of Strathclyde, Velká Británie), je jedním z nejcitovanějších autorů v oblasti turismu. Kromě rozpracování „klasického“ konceptu životního cyklu destinace se zamýšlel v historickém kontextu nad hlavními „hnacími silami“ a vlivy na současný a budoucí rozvoj cestovního ruchu. Abraham Pizam (University of Central Florida) vysvětloval rozdíly v pochopení pojmů „tourism“ (cestovní ruch), „travel“ (cestování v širším smyslu) a „hospitality“ (sektor ubytovacích, stravovacích služeb). Význam „nature tourism“ vyzdvihl Jonathan Edwards (School of Tourism, Bournemouth University, Velká Británie) na příkladech trendů rozvoje zoologických zahrad z Velké Británie, které směřují buď k formě zábavních parků, nebo si naopak uchovávají vysokou edukativní hodnotu a autentičnost ve formě menších zařízení pro pozorování zvířat. Velmi aktuální problematiku „e-tourism“ revoluce dynamiky přednesl Dimitrios Buhalis ze stejné univerzity. Web 2.0 a sociální sítě dnes hrají dominantní úlohu v managementu cestovního ruchu. Bohužel narychlo omluven byl Jafar Jafari (University of Wisconsin-Stout, USA), dlouholetý šéfredaktor Annals of Tourism Research.

Třídenní jednání probíhala celkem v 58 sekcích (polovina v angličtině, zbytek v portugalštině a španělštině či kombinovaně). Nejsilněji zastoupené byly sekce zaměřené na management cestovního ruchu, marketing, kulturní cestovní ruch, sektor služeb, vztah cestovního ruchu a lokálních komunit (zde zazněl i náš příspěvek o významu druhého bydlení pro vytváření regionální identity). Svůj prostor získala např. i sekce enoturistická (vinařský cestovní ruch). O obsahu konference velmi dobře vypovídá analýza provedená organizátory na základě názvů příspěvků. Mezi nejčastější pojmy se kromě slov obsažených v názvu konference vyskytly: „rozvoj“, „destinace“, „inovace“, „životní prostředí“, „společnost“, „aktéři“, ale i pojmy, ukazující na protikladný předmět výzkumu („národní“ vs. „regionální“, „kulturní“ vs. „přírodní“).

Odborná exkurze „Kultura a příroda Algarve“ vedla po trase středověký hrad Silves, Sierra de Monchique, jihozápadní atlantické pobřeží s divokými útesy a doposud nedotčenými plážemi, pevnostní komplex Sagres, kde se zrodilo portugalské koloniální mořeplavectví, mys Cabo St. Vicente. Doložila nesporný potenciál této periferní části Evropy pro cestovní ruch. Organizátorům v čele s José A. Santosem se podařilo ve velmi pohostinném duchu zajistit akci, která si díky odborné kvalitě jistě zaslouží pokračování za 2 roky, kdy by záštitu měla převzít University of Central Florida.

Jiří Vágner, Dana Fialová

Geografická konference na Pedagogické fakultě

Ve dnech 8. a 9. září 2011 proběhla v prostorách Pedagogické fakulty MU mezinárodní konference s názvem „Geografie a geoinformatika – výzva pro praxi a vzdělávání“. 19. ročník mezinárodního setkání odborníků z akademického prostředí, soukromé sféry a odborníků z veřejné správy se nesl v duchu uplatnění geografie a geoinformatiky v praktickém životě. Organizační zajištění konference bylo v režii katedry geografie Pedagogické fakulty MU. Konference se konala již po devatenácté, přičemž v její organizaci se každoročně střídají katedra geografie Pedagogické fakulty MU a katedra geografie a regionálního rozvoje na Univerzitě Konštantína Filozofa v Nitře.

Cílem konference je již od jejího vzniku v roce 1993 (po rozpadu ČSFR) udržení blízkých vztahů s kolegy ze Slovenska. Tento cíl se daří organizátorům po celou dobu existence konference úspěšně plnit a tato konference se tak stala v obou státech geografickou konferencí s nejdelší dobou trvání. Jednotlivé ročníky konference jsou tematicky zaměřeny na zajímavá geografická témata. Tentokrát přijeli do Brna kolegové ze Slovenska (zástupci Univerzity Komenského v Bratislavě, Univerzity Konštantína Filozofa v Nitře, Prešovské univerzity v Prešově, Univerzity Pavla Josefa Šafárika v Košicích, Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici nebo Katolické univerzity v Ružomberoku). Českou akademickou obec zastupovali odborníci z Masarykovy univerzity, Technické univerzity v Liberci, Univerzity Palackého v Olomouci, Ostravské univerzity v Ostravě a Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Svou účastí obohatili konferenci i dva prezidenti geografických společností – doc. RNDr. Tadeusz Siwek, CSc., prezident České geografické společnosti,

Obr. – Vystoupení doc. Hofmanna na plenárním jednání konference. Foto: L. Lněnička.

a prof. RNDr. René Matlovič, Ph.D., prezident Slovenskej geografickej spoločnosti.

Jak už napovídá název konference, hlavní náplní byla diskuze k využití geografie v praxi – a to jak odborné, tak pedagogické (toto téma nemohli organizátoři z Pedagogické fakulty opomenout). Plenární zasedání zahájila úvodním proslovem PhDr. Hana Svatoňová, Ph.D. – vedoucí katedry geografie Pedagogické fakulty MU, která všechny účastníky přivítala a připomněla historii vzniku konference. Dále vystoupili se svými příspěvky prof. RNDr. René Matlovič, Ph.D. s příspěvkem „K problematice společenské relevance geografie“, doc. PaedDr. Eduard Hofmann, CSc. (zástupce Sekce geografického vzdělávání ČGS) s příspěvkem „Proč se dívat do minulosti“ (viz obr.) a Ing. Vladimír Plšek (zástupce soukromého sektoru) s příspěvkem „Využití metod GIS a geodat pro stanovení míry industriálnosti území“. Přestože byla témata konference stanovena poměrně široce (Proměny krajiny – environmentální aspekty; Regionální geografie a regionální rozvoj – příležitost pro praxi; Geoinformatika pro praxi; Dopady kurikulární reformy na geografické vzdělávání), vytyčené směřování k praxi bylo ze všech příspěvků patrné.

Následující den účastníci navštívili zpřístupněné části brněnského podzemí pod Zelným trhem. Zde měli geografové možnost setkat se s historií města Brna a také si vyzkoušet orientaci v podzemí.

Nakonec si dovolíme, jako členové organizačního týmu, poděkovat všem účastníkům za to, že do Brna přijeli a vytvořili velmi příjemné prostředí. Těšíme se na viděnou ve dnech 4.–7. září 2012 na výroční konferenci ČGS, kterou zaštiťuje Jihomoravská pobočka ČGS. 20. ročník „česko-slovenské konference“ se uskuteční 10.–11. října 2012 tradičně v Nitře.

Hana Svatoňová, Hana Svobodová, Libor Lněnička

Konference „Farmářské trhy – módní výstřelek nebo vzkříšená tradice?“

Dne 13. 12. 2011 uspořádalo Národní zemědělské muzeum v Praze konferenci s názvem „Farmářské trhy – módní výstřelek nebo vzkříšená tradice?“. Cílem konference bylo otevřít odbornou diskuzi o novém fenoménu farmářských trhů (dále FT) v Česku. Akce se zúčastnilo více než 100 účastníků z řad pořadatelů FT, představitelů státní správy, farmářů a zástupců odborné sféry.

Na úvod konference promluvíli Juraj Chmiel, náměstek ministra zemědělství ČR, Gabriel Csicsai, státní tajemník Ministerstva zemědělství a rozvoje venkova SR, a Josef Stehlík, předseda Asociace soukromého zemědělství ČR. Příspěvky jednotlivých řečníků jsou ke stažení na <http://www.nalok.cz/akce/farmarska-konference/2011/Program.aspx>.

Odborný program konference zahájila Lenka Fendrychová (PřF UK v Praze), která na příkladě belgického Gentu nastínila zahraniční zkušenosti s FT. Upozornila na rizika ohrožující úspěšnou existenci FT a zároveň poukázala na jedinečnou příležitost pro české organizátory FT poučit se ze zahraniční praxe. V úvodním bloku byl dále představen server Nalok.cz, který podporuje zájem o lokální potraviny na internetu, a koncept kamenných prodejen s farmářskými potravinami Český grunt.

První panel, který nesl název „Autenticita FT – zaměřeno na kvalitu“, uvedl Tomáš Popp z občanského sdružení ENVIC. Marie Syrovátková z PřF UK v Praze představila zákaznický pohled na FT na základě empirického výzkumu FT v Praze. Význam FT jako příležitosti k uplatnění malých zemědělců na lokálním trhu demonstroval na vlastním úspěšném ekologickém podnikání Václav Silovský. V podobném duchu komentoval FT z pohledu faremních zpracovatelů Ivan Hrbek (předseda Svazu faremních zpracovatelů), který zároveň upozornil na byrokratické překážky, se kterými se faremní zpracovatelé potýkají. Zákaznický segment zaměřený na kvalitní potraviny z lokálních zdrojů představila Blanka Turturro prostřednictvím hnutí Slow Food Prague. V rámci druhého panelu, který moderoval Zdeněk Novák (ředitel Národního zemědělského muzea), se diskutovalo o legislativním rámci souvisejícím s pořádáním FT. Vystoupili zástupci veřejné správy z Ministerstva zemědělství ČR a Státní veterinární správy ČR. Kodex FT, jehož vznik iniciovalo MZe ČR, představil Jiří Sedláček (Farmářské tržiště Praha). Za organizátory trhů hovořila Markéta Dvořáková z Ekoporadny města Dobříše, která pořádá Jarmarky regionálních produktů. Popsala proces vzniku regionálních jarmarků, jejich specifika a také překážky a rizika, se kterými se jejich organizátoři musejí potýkat. Závěrečný třetí panel měl podobu odborné diskuze expertů na FT, kterou moderoval Radim Perlín (PřF UK v Praze). Závěry z této diskuze jsou k dispozici na <http://www.nzm.cz/konference-farmarske-trhy/>. Za klíčový problém v pořádání FT označili účastníci konference nejednotný výklad právních předpisů. Současně došlo ke shodě, že není nutné vytvářet zvláštní legislativu upravující pravidla organizace FT. Nicméně za účelem získání lepší vyjednávací pozice ve vztahu k veřejnému sektoru se pořadatelé FT kloní k založení společné asociace organizátorů FT. Úspěšnost jednotlivých FT závisí zejména na schopnostech jejich organizátorů. Stejně tak jsou podmínkou úspěchu schopní farmáři a informovaní prodejci, které účastníci konference doporučují podpořit pořádáním regionálních workshopů. Pro lepší porozumění fenoménu FT a jeho dalšího vývoje zaznívaly hlasy o potřebě monitoringu a sběru dat na straně spotřebitelů i producentů.

Úspěch konference potvrzuje zájem účastníků o každoroční pořádání tematicky zaměřených konferencí o FT v budoucnu.

Jiří Hrabák, Marie Syrovátková

Geografové v interdisciplinárním prostředí: konference Třetí město

Masarykova univerzita, Brno, 4.–5. listopadu 2011. Jak název napovídá, konference „Třetí město“ je již třetí událostí pořádanou skupinou socioložek města – Slávkou Ferenčuhovou, Lucií Galčanovou a Barborou Vackovou – působících na katedře sociologie a Institutu pro výzkum reprodukce a integrace společnosti Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity. Stejně jako v minulých letech (Město: proměnlivá nesamozřejmost v roce 2007 a Československé město včera a dnes: každodennost – reprezentace – výzkum v roce 2009) poskytla konference příjemnou příležitost pro diskuze mezi sociology, geografy, architektky, antropology, historiky, politology a dalšími odborníky se zájmem o problematiku měst.

Konference se zúčastnila řada významných osobností různých disciplín. V úvodní panelové diskusi vystoupila historička Luďa Klusáková, sociolog Michal Illner, filozof Miroslav Marcelli a teoretik umění a architektury Rostislav Švácha. Do diskuzí probíhajících v jednotlivých sekcích se významně zapojoval i doyen české urbánní sociologie Jiří Musil. Prezentované příspěvky a diskuze se dotýkaly širokého spektra témat a byly motivovány různými cíli. Převažovaly pravděpodobně explorativně orientované příspěvky, snažící se o dokumentaci, vysvětlení nebo porozumění urbánním jevům a procesům. Interdisciplinarita konference se projevila v širokém spektru teoretických rámců i používaných výzkumných metod. Prezentované studie se zaměřily i na aktuální konflikty v městském prostoru, ať již spojené se symbolickými významy a reprezentacemi (pomník na jednom z náměstí v Budapešti) nebo s materiálními ekonomickými a sociálními konflikty (segregační procesy v různých kontextech). Další skupina příspěvků byla orientována výrazně normativně – hledaly možnosti řešení aktuálních problémů, orientovaly se především aplikačně. Věcně se zaměřily např. na otázky vnitroměstské dopravy, nekontrolované suburbanizace nebo možných zlepšení funkce veřejného prostoru. Diskuze k těmto příspěvkům ukazovaly potřebu propojení vizí budoucích „ideálních“ stavů s nutností analýzy očekávání a zájmu lidí – uživatelů měst. Méně časté byly příspěvky zaměřené na nové či inovativně použité metody výzkumu měst nebo primárně teoretické příspěvky, které poukazovaly na možnost propojení a dalšího rozvoje používaných teoretických náhledů.

Geografové byli zastoupeni početnými týmy z Prahy a Brna. Pozornost vzbudily příspěvky zaměřené na propojení času a prostoru, inspirované geografii času a časoprostoru, rytmy města a denních aktivit jednotlivců, příspěvky k problematice bydlení, migrace a suburbanizace. Je smutnou skutečností, že geografové se nejen v interních diskuzích, ale někdy také ve vysokoškolské výuce nebo zveřejněných textech staví do role slabé disciplíny na okraji zájmu, „vykrádané“ jinými obory (které se začaly věnovat „našim geografickým“ tématům) a vytváříme si obraz geografie nerespektované a přehlížené jinými

obory nebo v decizní sféře. Konference Třetí město nabízela zcela jiný obrázek: Velké zastoupení geografů na konferenci (možná největší ze všech zúčastněných oborů), zájem ostatních odborníků o naši práci i otevřené konstatování významného podílu, možná až dominance, geografů ve výzkumu aktuálních problémů měst. Geografické výzkumy města v posledních letech v Česku zaujaly pozice a témata, které dříve zaujímala sociologie města. Kontakt s dalšími disciplínami na konferenci Třetí město rozbourává nesebevědomé náhledy geografů na svou disciplínu a vede ke zdravému náhledu na přednosti geografických přístupů, ale i uvědomění si omezení geografického pohledu a přínosu interdisciplinárních dialogů a spoluprací. Tradiční brněnské „městské“ konference jsou obohacujícím setkáním lidí s podobnými výzkumnými zájmy, ochotou naslouchat i přispívat vlastními postřehy. Nezáviděníhodnou povinností organizátorů a moderátorů bylo často ukončovat rozběhnuté konstruktivní diskuze. S kladnou odezvou přijatý záměr dále prohlubovat vzájemnou informovanost a spolupráci mezi disciplínami ve výzkumu města je pak příslibem, že tyto přínosné akce se budou konat i v příštích letech.

Roman Matoušek

Osmá historickogeografická konference

Ve středu 25. 1. 2012 proběhl v prostorách Přírodovědecké fakulty UK v Praze již osmý ročník tradiční historickogeografické konference, tentokrát pod názvem Krajina a společnost v geografickém názvosloví. Konferenci pořádalo Výzkumné centrum historické geografie – což je společný projekt Historického ústavu AV ČR, v. v. i. a katedry sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK v Praze – spolu s Českou geografickou společností. Konferenci zahájili Eva Semotanová za Historický ústav AV ČR a Pavel Chromý za Přírodovědeckou fakultu. Dopolední blok nesl název Geografické názvosloví ve slovníkových dílech a databázích, odpolední pak Geografické názvosloví jako historický pramen. V rámci obou bloků vystoupilo deset přednášejících se zajímavými a podnětnými příspěvky, po nichž většinou následovala diskuze.

První příspěvek přednesl Pavel Boháč, který informoval o databázi Geonames, jež zaznamenává standardizovaná geografická jména na území Česka a vede ji Český úřad zeměměřičský a katastrální. Využití pomístních jmen jako nástroje pro historickogeografické studie v návaznosti na Slovníky pomístních jmen v Čechách a na Moravě představila, s ukázkami jejich užití pro Moravu, Milena Šipková. Ivan Bičík a Jana Winklerová se věnovali problematice vytváření a pojmenování srovnatelných územních jednotek v databázi LUCC, která vznikala na Albertově od 90. let 20. stol. Společný příspěvek Milana Harvalíka a Roberta Šimůnka se věnoval Indexu českých exonym, jenž vznikl v Ústavu pro jazyk český AV ČR, a představil využití exonym jako historického pramene. Odpolední blok zahájil zajímavým příspěvkem o proměnách pojmenování veřejných prostranství v českých městech v letech 1945–1948 Milan Hlavačka. Na něj navázal Jaroslav David s konkrétním příkladem vzniku toponym v 50. letech 20. stol. pro nově založený Havířov a části Ostravy. Do staršího období se vrátil Milan Drápela, který představil využití názvosloví na jednotlivých tiscích

Komenského mapy Moravy. Možnosti, jak sledovat průběh starých cest v krajině podle pomístních jmen, představil Tomáš Klimek. O hodnocení krajinného rázu hovořil Jiří Kupka. Konferenci zakončil příspěvek Michala Semiana o názvu jakožto symbolu regionu, jenž na příkladu Českého ráje ukázal možnosti vymezení regionu podle regionální sebeidentifikace obyvatelstva s názvem oblasti.

Historickogeografická konference opět svedla do jednoho sálu Velké geologické posluchárny na Albertově odborníky z řad geografů, historiků i jazykovědců nad společnou diskuzí o zajímavém a podnětném tématu. Lze se také těšit, že přednesené příspěvky si bude možné přečíst v jednom z dalších čísel časopisu *Historická geografie*.

Markéta Šantrůčková

Seminář Venkov 2012

Členové Výzkumného centra „RURAL“ Přírodovědecké fakulty UK v Praze uspořádali dne 1. 2. 2012 již 5. ročník semináře zabývajícího se problematikou současného venkova, a to především v Česku, pod názvem „Venkov 2012“. Seminář se každoročně koná na přelomu ledna a února na Albertově v budově Přírodovědecké fakulty UK v Praze.

Na semináři nejprve výzkumný tým předložil k veřejné diskuzi závěry grantového projektu VaV MMR ČR č. WD-01-07-1 s názvem „Regionální diferenciací venkovského prostoru: disparity a možnosti rozvoje“. Prezentace poskytla průřez všemi etapami právě skončeného projektu a seznámila účastníky s hlavními závěry výzkumu. Výzkumný tým předložil vlastní typologii českého venkova, který byl definován obcemi s méně než 3 000 obyvateli a která mj. potvrzovala předpoklad, že v Česku se nacházejí 3 hlavní typy venkova (venkov v zázemí větších měst – metropolitní venkov, venkov v Čechách, moravský venkov) a při podrobnějším členění lze vymezit přibližně 8 rozdílných typů venkova. Představeny byly rovněž nejnovější výsledky terénního výzkumu v 18 modelových venkovských oblastech v Česku, které také potvrdily obecný předpoklad, že český venkov se stále více diferencuje. Tyto zvyšující se rozdíly jsou zapříčiněny především rozdílným lidským a sociálním kapitálem. Více informací naleznete na internetové stránce: <http://geography.cz/wp-content/uploads/2012/02/Venkov-vy-Perl%C3%ADn-a-kol.pdf>.

Dále na semináři promluvil předseda Národní sítě Místních akčních skupin (MAS) F. Winter, který jednak zhodnotil dosavadní působení MAS v Česku a jejich zkušenosti s uplatňováním metody LEADER a také představil plány a vize MAS pro další programovací období Evropské unie pro roky 2014–2020. Místní akční skupiny jsou jako významné subjekty v rámci rozvoje venkova – podobně jako venkovský prostor – velmi různorodé, především na základě přítomnosti resp. nepřítomnosti aktivních a vzdělaných aktérů. Obecně se stále více potvrzuje narůstající význam MAS v rámci rozvoje českého venkova.

Již tradičně na tomto semináři vystoupili také výzkumníci z Českého statistického úřadu (P. Dědič a H. Bednářová), kteří představili předběžné výsledky Sčítání lidu domů a bytů 2011. Především důsledkem narůstající suburbanizace se mezi roky 2001–2011 zvýšil počet obyvatel venkovských obcí do 3 000 obyvatel

o více než 200 000. Index stárí z výsledků Sčítání 2011 také potvrdil polarizaci českého venkova, kdy venkovské obce v zázemí měst stále více populačně „mládnou“ (nízký index stárí) a obce vnitřní periferie při krajských hranicích naopak „stárnou“ (vysoký index stárí).

V. Hruška z Masarykovy univerzity diskutoval problémy reziliencie venkovských lokalit a zdůraznil, že v zájmu udržitelnosti venkovského osídlení v Česku je nutné usilovat o multifunkční venkov a vytvářet pracovní místa přímo na venkově. Jako příklad mohou posloužit relokalizované extenzivní rurální systémy s důrazem na tradice a regionální identitu anebo také delokalizované intenzivní rurální systémy s výrobními komplexy nadnárodních firem. M. Hartlová z EUservisu představila možné přístupy k rozvoji středočeského venkova, které vycházely z analýz výrazné diferenciaci tohoto území. Venkov Středočeského kraje byl pro účely studie rozdělen do čtyř typů: suburbánní, rozvojový, stabilní a periferní. Bylo zjištěno, že se stále více rozevírají nůžky v rámci regionálního rozvoje mezi suburbánním a rozvojovým na jedné straně a periferním venkovem na straně druhé, který se nachází především při vnějších hranicích Středočeského kraje. L. Kanecký z ČZU v Praze na příkladu Kralovéhradeckého kraje kriticky zhodnotil střediskovou soustavu osídlení vytvořenou v období komunistické nadvlády. I když středisková soustava osídlení měla značný vliv na rozmístění obyvatel na venkově (střediskové obce rostly populačně mnohem rychleji než jejich zázemí), nebrala přitom v potaz metropolitní a suburbanizační tendence ve společnosti. Přesto se autor zamýšlel nad možností oživení střediskové soustavy osídlení, například po vzoru Německa. J. Spilková a D. Fialová z PŘF UK v Praze prezentovaly relativně úspěšný program regionálních značek na příkladu Česka. V rámci Asociace regionálních značek se v Česku v současnosti nachází 10 takových značek (např. Krkonoše, Šumava, Beskydy), z nichž téměř 90 % tvoří výrobci řemeslných produktů a certifikovaných potravin. Ve společnosti posiluje vědomí o existenci systému regionálních značek, ale stále existuje mezi zákazníky nedostatek informací o produktech a také promarněný potenciál mezi výrobci v oblasti vytváření komplexních balíčků služeb venkovského cestovního ruchu. D. Fialová, T. Gelná a J. Vágner (PŘF UK v Praze) představili na závěr semináře dopady cestovního ruchu na utváření regionální identity na českém venkově. Největší dopady byly zjištěny v tradičně turistických regionech, především v horských oblastech a také v zázemí Prahy. Regionální identita se formuje na základě symbolů, a ty často nemusejí být ve shodě s názory místních venkovských obyvatel.

Více informací ohledně prezentací na semináři Venkov 2012 naleznete na internetovém odkazu <http://geography.cz/2012/02/seminar-venkov-2012-2/>.

Tomáš Havlíček

Workshop doktorandů, Brno 2011

Geografický výzkum v České republice, Brno, 15.–16. 9. 2011. Přestože v posledních letech začíná v české geografii docházet k určité konferenční inflaci, stále zde chyběla širší platforma pro setkávání doktorských studentů, diskuzi jejich projektů a výměnu praktických zkušeností začínajících výzkumníků.

Tuto funkci částečně plní studentský seminář New Wave, pořádaný jednou ročně na pražském Albertově. Workshop doktorandů v Brně vznikl s ambicí zvýšit frekvenci setkávání doktorských studentů, nabídnout prostor pro větší počet příspěvků a oslovit všechna geografická pracoviště v České i Slovenské republice. Workshop navázal na již pětiletou tradici doktorských workshopů pořádaných Ústavem geoniky AV ČR, v. v. i. a ve svém šestém pokračování byl v rámci projektu OP VK Inovace výuky geografických studijních oborů spolu-
pořádán také Geografickým ústavem Masarykovy univerzity. Nad celou akcí převzali záštitu ředitel Ústavu geoniky AV ČR, v. v. i. prof. RNDr. Radim Blahe-
ta, CSc. a ředitel Geografického ústavu Masarykovy univerzity doc. RNDr. Petr Dobrovolný, CSc.

Ve čtvrtek 15. 9. 2011 proběhla v rámci doprovodného programu komentovaná prohlídka Brna zaměřená na stav a vývoj rozvojové zóny Jižní centrum a přestavbu brněnského železničního uzlu. Prohlídka byla vedena zástupcem Jižního centra Lukášem Kratochvílem a zástupcem Kanceláře primátora města Brna/Kanceláře strategie města Danem Škaroupkou. Samotný workshop se uskutečnil v pátek 16. 9. 2011 v prostorách Geografického ústavu Masarykovy univerzity v Brně v areálu Přírodovědecké fakulty na Kotlářské. Zahájení se ujal děkan Přírodovědecké fakulty MU doc. RNDr. Jaromír Leichmann, Dr., za geografickou obec pak účastníky přivítal doc. RNDr. Václav Toušek, CSc. a úvodní plenární přednášku s názvem „K vybraným otázkám a problémem (českej a slovenskej) geografie so zameraním na geografiu komplexnú a syntetizujúcu“ přednesl Mgr. Ivan Andráško, Ph.D. Po skončení úvodní plenární části se rozběhlo rokování ve třech paralelních sekcích věnovaných tématům sociální geografie, fyzické geografie, kartografie i didaktiky geografie. Přednášející prezentovali početnému publiku celkem 35 příspěvků ve 13 různých sekcích. Na workshopu bylo přítomno téměř 90 účastníků ze sedmi různých univerzit, jedné veřejné výzkumné instituce (Ústav geoniky AV ČR) a jedné nevládní organizace (NaZemi – společnost pro fair trade). Konkrétně byly zastoupeny Masarykova univerzita, Univerzita Karlova v Praze, Univerzita Palackého v Olomouci, Ostravská univerzita v Ostravě, Česká zemědělská univerzita v Praze, Mendelova univerzita v Brně a Technická univerzita v Liberci.

V rámci workshopu byly rovněž vyhlášeny výsledky soutěže studentských prací o Cenu Stanislava Řeháka a předány ceny oceněným studentům. Workshop byl navíc doplněn panelovou diskuzí knihy Bruno Latoura – *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network Theory*. Role panelistů se ujali Mgr. Lenka Fendrychová (PřF UK v Praze), RNDr. Robert Osman (MU Brno) a Mgr. et Mgr. Ondřej Špaček (FHS UK v Praze). Možnost diskutovat v širším plénu text české geografické obci nepříliš známý se ukázala jako užitečná a je snaha v obdobných aktivitách pokračovat.

Velký zájem doktorandů z několika univerzit a kvalita příspěvků i následných diskuzí se staly tím nejlepším předpokladem k vytvoření atraktivní platformy určené k setkávání geografických doktorských studentů, navazování kontaktů a výměně poznatků v příštích letech. Více informací o workshopu je dostupných na internetové stránce: <http://geoinovace.geogr.muni.cz/konference>.

Robert Osman, Ondřej Šerý, Petr Voda

Na návštěvě na Ústavu ekologie a geografie Moldavské akademie věd

Moldavská republika po rozpadu Sovětského svazu v roce 1991 vyhlásila samostatnost a podobně se osamostatnila také Moldavská akademie věd, původně budovaná podle vzoru centrálních sovětských akademických institucí. Osamostatnění přineslo, vedle pochopitelné euforie, mnoho ekonomických a politických problémů, které přetrvávají dodnes. Moldavsko patří mezi nejchudší země Evropy, proto je zajímavé, jak v tamních podmínkách pracuje vrcholná geografická instituce, když je i v bohatých zemích kontinentu či v zámoří role geografie v současném vědění občas zpochybňována.

Akademická geografie je etablována na Ústavu ekologie a geografie (Institutul Ecologie si Geografie, Academia de Stiinte a Republicii Moldova), jednom z 23 ústavů Moldavské akademie věd s celkem cca 3000 odbornými zaměstnanci (do roku 1991 zaměstnávali na 6000 odborníků). Vlastní ústav se 140 vědeckými pracovníky na plný úvazek (plus 16 dalšími na dílčí úvazky) patří mezi středně velké instituce. Nachází se nedaleko centra hlavního města Kišiněva v sousedství dalších ústavů, se kterými sdílí společně některé budovy. V čele stojí prof. dr.-hab. Fedor Cozar, biolog. Ústav vznikl na jaře roku 1991 sloučením do té doby oddělených dílčích ekologických a geografických pracovišť Akademie. Ústav se (v roce 2011) organizačně člení do deseti laboratorů: pěti ekologických a pěti geografických. Geografické laboratoře pokrývají svými aktivitami spektrum geografických věd a provádějí výzkum se zajímavými výsledky.

Laboratoř dynamické geomorfologie (vedoucí dr. Genadii Syrodoev) se zaměřuje na studium, inventarizaci, mapování, hodnocení a prognózu procesů rychlých svahových pochodů – zejména sesuvů a stržové eroze. Posledně jmenovaný problém je v Moldavsku zvlášť důležitý. Více než polovina státu se nachází ve stepním pásmu (les v současnosti pokrývá 9% státního území, z 33 840 km²), přičemž půdy jsou intenzivně rozorávány po řadu století. Ve spolupráci s rezortním půdoznaleckým ústavem se od 50. let 20. stol. do současnosti podařilo stabilizovat z tehdejších 70 000 aktivních strží téměř polovinu (zbyvá cca 40 000 aktivních strží). S výjimkou hluboce zaříznutých údolí Dněstru (až do žul ukrajinského štítu) a Prutu (křídové a mladší vápence) většinu území budují sypké nebo jen málo zpevněné třetihorní a kvartérní sedimenty. Jejich uložení, stavba a kontinentální klima s letními lijáky nahrávají rozvoji sesuvných a erozních pochodů. Pracoviště provedlo jejich inventarizaci na území republiky a realizovalo řadu dílčích studií v zájmu ochrany komunikačních tras a jiných objektů, např. nová železnice ke 800 metrovému úseku Dunaje (původních 200 m rozšířeno o 600 m výměnou území s Ukrajinou) podél toku Prutu, ochrana domů v Centrální moldavské vysočině (max. 429 m), zanášení vodních nádrží – po roce 1945 bylo postaveno kolem 3 600 rybníků a 128 přehrad (přehrada = nádrž s objemem 1 mil. m³ a více). Pod laboratoř patří také Pracovní skupina geoinformatiky, která má propracovanou metodiku prostorových analýz a tvorbu mapových děl, mj. moldavského státního atlasu a školních atlasů. V laboratoři se rovněž řeší problematika ekologických sítí a pracoviště je v této věci poradním orgánem vlády.

Laboratoř klimatologie (vedoucí dr.-hab. Maria Nedialcova) se zaměřuje na dopady globální klimatické změny na poměry v Moldavsku a na otázky agroklimatologie. Dosavadní poznatky dokládají různé zvýšení počtů extrémních meteorologických jevů. Častěji se objevují katastrofální letní lijáky (bouřky

a následně lokální povodně) a období silného sucha. Jih země se po klimatické stránce „přesouvá“ do aridního pásu (pro hodnocení sucha se používají Seleniův koeficient, de Martonnův koeficient a index SDI). Roční suma aktivních teplot (T nad 15°C) nyní činí 3490°C , což se blíží pro zajímavost potřebám pěstování bavlníku (3500°C). Průměrná roční teplota $10,2^{\circ}\text{C}$ (za období cca 1884–1991) se k současnosti (za dekádu od 1999) zvýšila na $10,7^{\circ}\text{C}$. Zajímavé výsledky dala spolupráce s Pracovní skupinou geoinformatiky. Sestavené klimatické mapy, využívající digitální model reliéfu, jsou dobře napasované na terén, takže i v celostátním měřítku (celostátní rozlišovací úroveň – 1 : 500 000) je rozlišitelná expoziční asymetrie svahů údolí (což třeba v Atlasu podnebí Česka chybí). Zdrojová klimatická data pocházejí ze sítě 17 profesionálních stanic a 64 (polo)automatických „postů“.

Laboratoř půdní geografie a evoluce půd (vedoucí dr. Aurel Overchenco) zkoumá půdní pokryv jako jednu ze složek krajiny. Z produkce laboratoře (kterou založil nestor moldavské pedogeografie, akademik A. Ursu) pochází klasifikační systém půd Moldavska, který je odvozen z taxonomie FAO (typy a subtypy). Laboratoř intenzivně spolupracuje s biologi na řešení řady projektů, v poslední době se týkajících relativně zachovaného území přísně chráněné rezervace Kodry. Zajímavostí moldavské pedogeografie je vytýčení sítě půdních rezervací (takový typ chráněných objektů v Česku vůbec neexistuje), jakožto chráněných území přírodního zdroje. Rozsáhlé meliorace se v minulosti dotkly zejména půd podmáčených (gleje) a zasolených (solonce, solončaky), které z území Moldavska v podstatě vymizely. Prakticky nedotčené půdy se tak zachovaly pod lesními masívy (zpravidla doubravy, habrové doubravy, vzácněji bučiny). Novotvary reprezentují pseudorendziny na erozí poškozených plochách s výchozy předkvartérních sedimentů. Spolupráci s archeologi reprezentuje studium půd dvojice Trajánových valů na jihu země (nově jsou předpokládány další valy dva severněji). Černoze pod překryvy Trajánových valů za uplynulých cca

Obr. – Jedna z budov Ústavu ekologie a geografie Moldavské AV. Foto: J. Kolejka.

1900 let prakticky nedoznaly žádných změn. Podobně jsou zkoumány půdy na nomádských mohylách (kurganech). Aktuální problémy moldavské pedogeografie do jisté míry souvisejí s chaotickou privatizací půdního fondu po roce 1991, kdy byly rolníkům přidělovány pozemky o velikosti 1,5 až 2,0 ha, ovšem odděleně pod různými zemědělskými kulturami, což prakticky podlomilo efektivnost a konkurenceschopnost do té doby výkonného zemědělství. Laboratoř vede vlastní digitální půdní informační systém ve spolupráci s Pracovní skupinou geoinformatiky.

Laboratoř krajinářství (vedoucí dr. Nicolae Boboc), a v rámci ní Pracovní skupina pro hydrogeografii, se specializuje na dokumentaci a výklad vodních zdrojů Moldavska ve vztahu k ostatním složkám krajiny. Voda je v moldavských podmínkách strategickou surovinou, a proto je dané problematice věnována mimořádná pozornost. Z pracoviště pochází moldavská norma pro popis vodních objektů. V souvislosti s hodnocením hydrologického potenciálu krajiny jsou zkoumány extrémní hydrologické jevy, zejména povodně. Problémem země je vysoký výpar (z cca 300 km² vodních ploch). Laboratoř jako jediná disponuje terénním stacionářem v lokalitě Balcata (40 km², čtyři velká pokusná povodí, 8–10 detailně zkoumaných mikropovodí, 30 pluviografů). Mezi zajímavé výsledky patří rostoucí zajištění ploch.

Laboratoř sociální a ekonomické geografie (vedoucí dr. Serafim Floria) se zabývá zkoumáním a hodnocením aktuálních procesů dlouhodobého sociálně-ekonomického vývoje země a emigrace. Moldavsko prodělalo hlubokou ekonomickou a sociální krizi, ze které se doposud zcela nevymanilo. Více než třetina obyvatelstva dočasně či trvale emigrovala (více jak 1 mil. obyvatel), většinou za prací a lepšími sociálními podmínkami do zahraničí (Itálie, Rusko, Česko, Rumunsko aj.). Příjmy z finančních příspěvků emigrantů činí přes 1 mld. USD ročně a sanují cca 1/3 rozpočtu státu. Územně správní reforma – již druhá od roku 1991 – není považována právě za zdařilou. První přinesla vznik 10 žup (judetul), druhá přerozdělení do 32 okresů (raioane), plus tři municipií (Kišiněv, Balti, Tighina). Stranou tohoto členění stojí autonomní region Gagauzie (s turkojazyčným obyvatelstvem) na jihu státu a de facto (nikoliv de jure) nezávislá Moldavská podněsterská republika za Dněstrem podél hranic s Ukrajinou (s vysokou koncentrací průmyslu, na rozdíl od převážně agrárního zbytku Moldavska). Předmětem studia je hlavní město Kišiněv, které prodělalo naprosto nekontrolovanou suburbanizaci. Ta spočívala v tom, že těsně před rokem 1991 bylo zájemcům v sousedství metropole přidělováno 0,06 ha pozemků na osobu za účelem rozvinutí příměstského zemědělského sebezásobení (a přilákání pracovních sil do města). Po roce 1991 se tyto pozemky staly předmětem komerce a vyrostly na nich objekty všemožného využití a architektonického ztvárnění, avšak zcela bez komunální infrastruktury a komunikací. Celkem se takto objevilo 53 takových kolonií, vedle původních 47 starších. Na periferii města (dnes s cca 650 000 obyvateli – z celkových 3,5 mil. obyv. Moldavska) tak existuje kolem stovky administrativně nejistě vymezených a spravovaných částí.

Ekologicky zaměřená pracoviště ústavu jsou následující: Laboratoř biocenologie (vedoucí dr. Dimitru Drumia), Laboratoř ekobioindikace a radioekologie (vedoucí dr.-hab. Adam Begu), Laboratoř standardů a normativů životního prostředí (vedoucí dr. Petru Cocyrte), Laboratoř ekologie sídel (vedoucí dr.-hab. Constantin Bulimaga) a Laboratoř kvality životního prostředí (vedoucí dr. Anatol Neryta).

Před pracovníky ústavu a celé Akademie Moldavska nyní stojí aktuální otázka připravované restrukturalizace, kterou připravuje vláda republiky. Transformace by měla přinést zejména finanční úspory cestou snižování početního stavu vědců v zemi. Zčásti by měli přejít pod univerzity (geografie se vyučuje na třech moldavských univerzitách), případně zůstat na značně redukováných akademických pracovištích. Zachována mají být zejména filologická pracoviště (jazykovědná, historická a politická). Zda taková reforma moldavské vědě prospěje, je otázkou. O vysoké produktivitě práce a nápaditosti tvůrčí činnosti moldavských kolegů však nelze pochybovat.

Jaromír Kolečka

Čtvrtý nejdelší vodou zaplavený jeskynní systém na světě

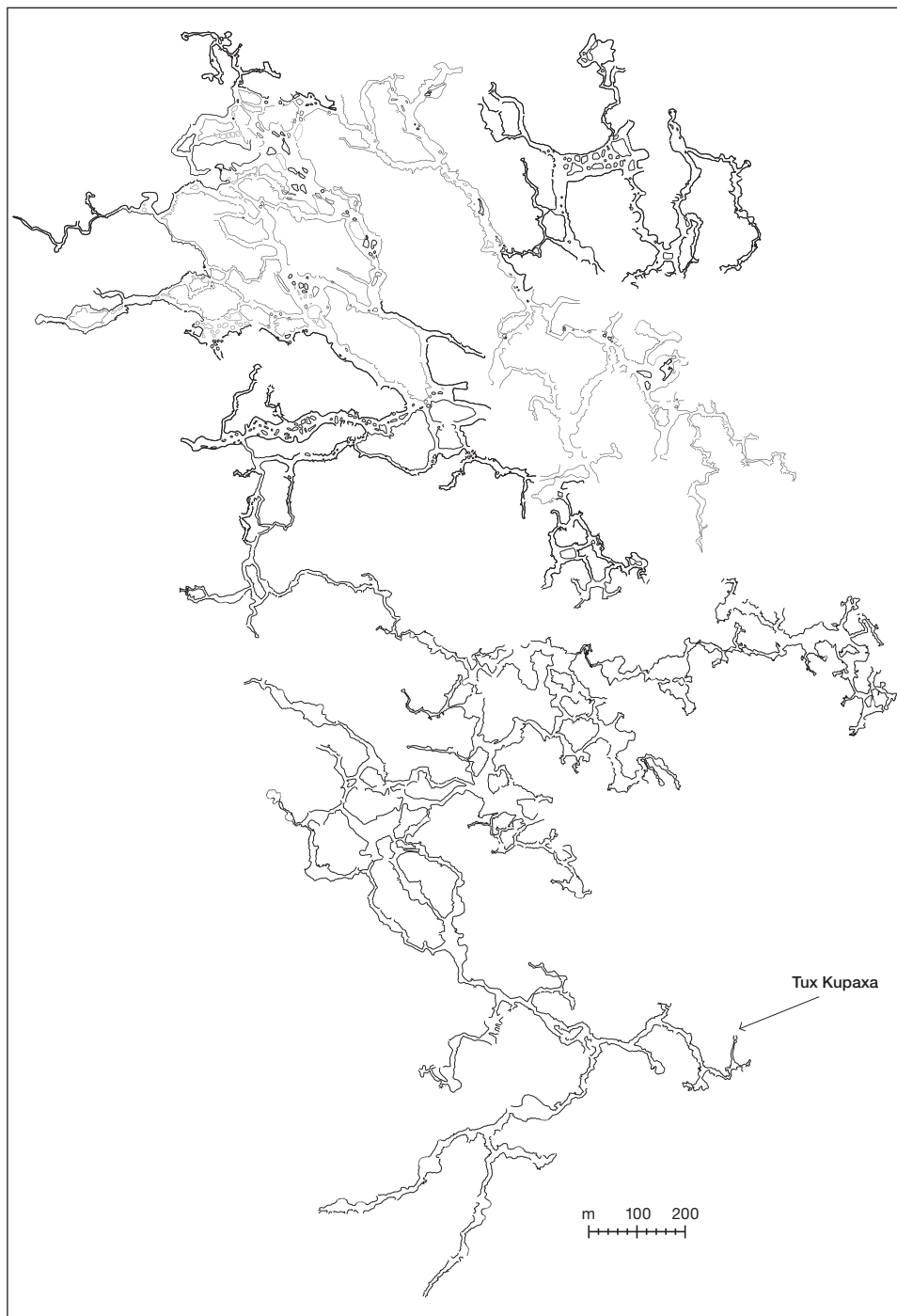
Dne 9. 12. 2011 v 11 hodin mexického času propojili Daniel Hutňan a Miroslav Manhart 19 850 metrů dlouhý jeskynní systém Tux Kupaxa (viz obr. 2) a 36 741 metrů dlouhý jeskynní systém K'oox Baal (viz obr. 1) do jedné jeskyně. Vzniká tak čtvrtý nejdelší vodou zaplavený systém na světě (K'oox Baal, 56 591 m). Ten má zároveň i světové prvenství. Je totiž nejdelším zaplaveným systémem, který má svoji podrobnou mapu.

Spojení jeskynních systémů K'oox Baal a Tux Kupaxa bylo jedním z významných kroků projektu Xibalba. Členové České a Slovenské speleologické společnosti pracují od roku 2003 na mexickém Yucatánu. Zdejší zaplavené jeskynní systémy jsou nejdelší na světě. Ox Bel Ha je dlouhý 231 km, Sac Actun 216 km, Dos Ojos 81 km. Na čtvrté místo se v prosinci 2011 dostal systém, který byl objeven českými a slovenskými speleopotápěči. Průzkum probíhá na východním pobřeží Yucatánu v oblasti Riviera Maya, jak se místu mezi Playou del Carmen a Tulumem říká. Členové expedice Xibalba si kladou za cíl nejen poznat a prozkoumat jednotlivé jeskynní systémy, ale především je zmapovat. Daniel Hutňan uvádí, že právě mapování je tím důležitým faktorem, který je od počátku prioritní: „Žádnou z nově objevených jeskyní neopouštíme dřív, než dokončíme její mapu. Je to na Yucatánu bohužel výjimka.“ Z dlouhých jeskynních systémů, uvedených výše, je zmapováno pouze 10–15 %. Důraz na mapování, a tedy nejen poznání, ale i zprostředkování získaných informací v podobě mapy sbližuje práci speleopotápěčů v Mexiku s tradičními geografickými přístupy. Vždyť jedním z členů expedice Xibalba byl v minulém roce také doc. RNDr. Zdenko Hochmuth, Ph.D., vedoucí Ústavu geografie Přírodovědecké fakulty UPJŠ v Košicích.

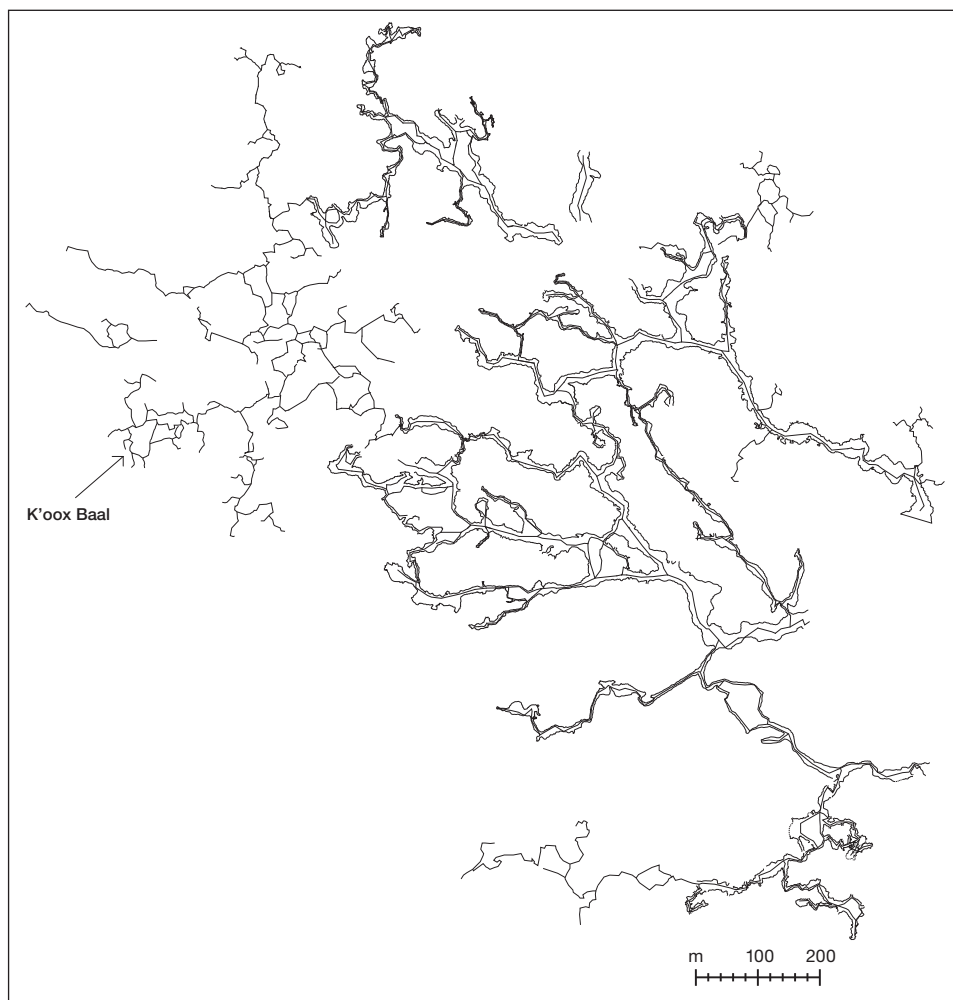
Bližší pojednání o objevování jeskynních prostor s doprovodnými fotografiemi naleznete na internetové stránce Klubu jeskynního potápění Speleoaquanaut: <http://www.speleoaquanaut.cz/>. Předně jsou zde však umístěny podrobné autor-ské originály map, jejichž generalizovaný náhled vám zprostředkovávají obr. 1 a 2 v tomto článku.

Česká geografická společnost blahopřeje k tomuto významnému objevu.

Radim Perlín

Obr. 1 – Systém K'oox Baal. Zdroj: podle D. Hutňan a kol., upraveno.
Pozn.: Šipka ukazuje místo napojení na jeskynní systém na obr. 2.

Obr. 2 – Systém Tux Kupaxa. Zdroj: podle D. Hutňan a kol., upraveno.
 Pozn.: Šipka ukazuje místo napojení na jeskynní systém na obr. 1.